

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI AHOLISI TARKIBI VA DINAMIKASINI STATISTIK BAHOLASH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10542290>

Mirolimov Mirislom Mirshokir o‘g‘li

TDIU Statistika kafedrası katta o‘qituvchisi PhD

E-mail:mirislom.mirolimov3138@gmail.com

+998903343138

***Annotatsiya:** Mamlakatimizda iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish sharoitida aholi tarkibi va tabiiy harakatida yuz berayotgan jarayonlarni statistik tahlil qilish yordamida o‘rganish, uning rivojlanish istiqbollari aniqlash, tabiiy ko‘payishiga ta’sir etuvchi tug‘ilish, vafot etish, nikoh qurish va ajralish jarayonlarini o‘rganish orqali aholi tabiiy ko‘payishiga ta’sir etuvchi omillarni aniqlashdan iborat.*

***Kalit so‘zlar:** iqtisodiy islohotlar, doimiy aholi, millat, umumbashariy qadriyatlar, ish bilan bandlik, ishsizlik, aholi turmush darajasi, millatlar totuvligi.*

СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА СОСТАВА И ДИНАМИКИ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

***Аннотация:** В условиях углубления экономических реформ в нашей стране предстоит изучить с помощью статистического анализа процессы, происходящие в структуре и естественном движении населения, определит перспективы его развития, определит факторы, влияющие на естественный прирост населения. путем изучения процессов рождения, смерти, браков и разводов, влияющих на естественный прирост.*

***Ключевые слова:** экономические реформы, постоянное население, natsiya, общечеловеческие ценности, занятость, безработица, уровень жизни населения, гармония natsiyy.*

STATISTICAL ASSESSMENT OF THE COMPOSITION AND DYNAMICS OF THE POPULATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

***Annotation:** In the context of deepening economic reforms in our country, it is to study the processes occurring in the structure and natural movement of the population using statistical analysis, to determine its development prospects, to determine the factors affecting the natural increase of the population by studying the processes of birth, death, marriage and divorce that affect the natural increase. .*

Key words: *economic reforms, permanent population, nation, universal values, employment, unemployment, standard of living of the population, harmony of nations.*

KIRISH.

Aholining tabiiy harakati natijasida aholi soni va uning yoshi, jinsiy tarkibi muntazam o‘zgarib turadi. Yangi tug‘ilgan bolalar jinsi aholi jinsiy tarkibida ma’lum o‘zgarishlarga olib keladi. O‘lganlar soni esa aholi yosh tarkibiga ta’sir etadi. Aholi yosh va jinsiy tarkibidagi o‘zgarishlar jamiyatda ma’lum sotsial muammolarni kelib chiqishiga sabab bo‘ladi. Aholining tabiiy harakati jarayoni esa, o‘z navbatida qator ijtimoiy-iqtisodiy omillar ta’sirida sodir bo‘ladi. Shu bois aholining takror barpo bo‘lish jarayoni jamiyat taraqqiyotining har bir bosqichida o‘ziga xos xususiyatlarga egadir. Aholining miqdoriy xususiyatlari ma’lum millat, hudud aholisi sonining o‘zgarib (o‘sishi yoki kamayishi) borishida ifodalanadi. Aholining sifatiiy xususiyatlari esa, asosan ma’lum millat yoki hudud aholisining salomatlik va ma’lumotlilik darajasida, o‘rtacha umr ko‘rish muddatida ifodalanadi.

Har ikkala jarayon, ya’ni aholining miqdoriy va sifatiiy rivojlanishi bir-biriga chambarchas bog‘liq holda sodir bo‘ldi. Masalan, aholi salomatligini yuqori darajada bo‘lishi, aholi o‘rtasida o‘limning kamayishi, o‘rtacha umr ko‘rish muddatining esa uzayishiga olib keladi. Natijada aholi soni o‘sib boradi. Shuningdek, tug‘ilishning juda yuqori darajada bo‘lishi, ko‘p hollarda ona va bola organizmining zaiflashib borishiga va o‘lim hollarining ko‘payishiga olib keladi. Jamiyat taraqqiyotining eng dastlabki bosqichidan to hozirgi davrga qadar har bir hudud aholisi ham miqdor, ham sifat jihatidan muntazam o‘zgarib kelgandir. Statistika aholining miqdoriy va sifatiiy o‘zgarishlarini aholining takror barpo bo‘lishining asosiy omillari sifatida o‘rganadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 22.01.2018 yil PF-5308-sonli “2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha harakatlar strategiyasini «Faol tadbirkorlik, innovatsion g‘oyalar va texnologiyalarni qo‘llab-quvvatlash yili» da amalga oshirishga oid davlat Dasturi to‘g‘risida”gi farmonida belgilangan vazifalar asosida tahlillar qilib, aholi turmush darajasini oshirishga xizmat qiluvchi eng muhim vazifalarni belgilab olamiz, jumladan, farmonda qayd etilishicha, aholi uchun qulayliklar yaratish maqsadida yangi yo‘llar barpo etish, transport-logistika infratuzilmasini yanada rivojlantirish, yangi temir yo‘llar qurish va elektrlashtirish, ko‘rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirish choralarini ko‘rish lozim[1].

Adabiyotlar sharhi

XVI-XVIII asrlarda dunyoda kontinentlararo yirik aholi migratsiyasi (ko‘chishi) kuzatiladi. Ushbu davrda dunyoning turli hududlaridan aholi Amerika Ko‘shma Shtatlariga ko‘chib kela boshladi. Boshqacha qilib aytganda, aholining migratsiyasi

Shimoliy Amerika tomon yo‘nalgan edi. Ilmiy manbalarda qayd etilishicha, 1610-1800 yillarda AQSh aholisi 210 ming kishidan 5,3 million kishiga etdi [2]. Salkam ikki asr davomida AQSh aholisi 25 barobar ko‘paydi. Aholining shunday tez o‘sishi asosan migratsiya hisobiga sodir bo‘ldi. Aholining tabiiy ko‘payishi esa juda sekin borgan. Ilmiy manbalarda qayd etilishicha, o‘rta asrlarda dunyoning barcha hududlarida, jumladan AQShda ham tug‘ilish va o‘lim jarayonlari yuqori darajada bo‘lgan.

J. Bodenning zamondoshi italiyalik siyosiy yozuvchi D. Botero ham o‘z asarlarida aholi statistikasiga alohida etibor qaratadi. U aholi harakati haqida birinchilardan bo‘lib fikr yuritgan olim hisoblanadi. D. Botero XVI asrda yashab, tadqiqotlar olib borgan bo‘lsada, uning ijodi XX asrda rossiyalik olimlar tomonidan juda yuqori baholanadi. Ular D. Boteroni aholi nazariyasining asoschilari sifatida tan olishgan. D. Botero aholini juda tez ko‘payib borish xususiyatini ta’kidlab, uni to‘xtatishda turli harakatlar, ochlik, epidemiya va urushlarni omil sifatida ko‘rsatadi [3].

Q.H. Abdurahmonov, Sh.R. Xolmo‘minovning tadqiqotlarida aholi turmush darajasiga ta’rif berilib, uni oshirishga doir nazariy ma’lumotlar berilgan, jumladan, aholi turmush darajasi deganda ularning hayot kechirishi uchun zarur bo‘lgan moddiy va ma’naviy ne‘matlar bilan ta’minlanishi hamda kishilar ehtiyojining bu ne‘matlar bilan qondirilish darajasi tushuniladi. Biz maqolada ushbu ta’rif asosida statistik tahlillar qilib, tegishli xulosa va tavsiyalar ishlab chiqamiz [4].

A.O‘lmasovning “Iqtisodiyot asoslari” kitobida aholi turmush darajasi va farovonligining bir nechta ta’riflari nazariy jihatdan keltirilib, u muntazam o‘zgarib turadigan, turli ne‘matlarga bo‘lgan ehtiyojlarning tarkibi va darajasi bilan, ehtiyojni qondirish imkoniyatlari, tovar va xizmatlar bozorida holat, aholi daromadlari, mehnatkashlarning ish haqi bilan belgilanishi ko‘rsatib o‘tilgan. Bunda aholi turmush darajasi va farovonligini oshirish yuzasidan taklif, tavsiyalar keltirilgan [5].

Aholi takror barpo bo‘lishdagi asosiy jarayonlar tug‘ilish va o‘limni o‘rganishda XVII asrning ikkinchi yarmida yashab ijod etgan, ingliz olimi D. Graunt tadqiqotlari alohida ahamiyatga molikdir. Muallif statistik kuzatish asosida aholining o‘lim holati va o‘limning yosh guruhlari bo‘yicha alohida o‘rgangan, hamda o‘lim jadvalini ishlab chiqqan. Tug‘ilishning qishloq va shahardagi farqlari, aholi migratsiyasini ham tahlil etgan [6].

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotimiz mavzusi mamlakatimiz aholisi turmush darajasi va farovonligini oshirish masalalariga bag‘ishlanganligi sababali, avvalo, mavzu doirasidagi mamlakatimiz Prezidentining qaror va farmonlar, hukumatimiz qarorlari bilan belgilangan vazifalarga hamda mavzu doirasida tadqiqot olib borgan iqtisodchi

olimlarning ilmiy ishlari o‘rganilib, mavzuni o‘rganilganlik darajasi tadqiq etilgan. Tadqiqot metodologiyasi sifatida statistik tadqiqot, adabiyotlar qiyosiy tahlili va farazni asoslash usullaridan foydalanilgan.

Tahlil va natijalar

Statistik tahlillarga ahamiyat qaratadigan bo‘lsak, YaIM o‘shiga qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi tarmog‘i 0,9 %, sanoat tarmog‘i 1,4%, qurilish tarmog‘i 0,4 % va xizmat ko‘rsatish tarmog‘i 2,5 % ga ijobiy hissa qo‘shdi. Mahsulotlarga sof soliqlarning o‘shisi hisobiga YaIM 0,6 % ga ko‘paydi. Iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida yaratilgan yalpi qo‘shilgan qiymat hajmi YaIM umumiy hajmining 94,6 % ini tashkil etdi va 5,6 % ga o‘ydi (YaIM mutlaq o‘shiga ta‘siri 5,2 foiz punktni tashkil etdi). Mahsulotlarga sof soliqlarning YaIM tarkibidagi ulushi 5,4 % ni tashkil etdi va 2022- yilning yanvar-sentabr oylari bilan taqqoslaganda 7,7 % ga o‘ydi (YaIM mutlaq o‘shiga ta‘siri 0,6 %). 2023-yilning yanvar-sentabr oylari yakunlariga ko‘ra, YaIM tarkibida katta bo‘lmagan o‘zgarishlar kuzatildi. YaIM (YaQQ) tarkibida xizmatlar sohasining ulushi 42,1 % dan 44,2 % ga oshdi. Shu bilan birga, qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligining ulushi 24,2 % dan 23,7 % ga, sanoatning ulushi 26,9 % dan 25,6 % ga, qurilish tarmog‘ining ulushi 6,8 % dan 6,5 % ga kamaydi.

Aholi turmush darajasi bilan bog‘liq dastlabki faktor - aholi soniga nazar tashlaydigan bo‘lsak, respublika aholisi 1926 yilda 4,6 mln. kishini, 1939 yilda 6,3 mln. kishini, 1959 yilda 8,1 mln. kishini, 1970 yilda 11,8 mln. kishini, 1979 yilda 15,4 mln. kishini, 1989 yilda esa 19,8 mln. kishini tashkil etgan, 2000 yil 24,5 mln. kishini, 2023 yil 1 yanvar holatiga 36, 6 mln. kishini tashkil etib, 2000 yilga nisbatan 12,1 mln. kishiga, ya‘ni 49,4 foizga o‘sgan.

Yosh tarkibi bo‘yicha 1991 yilda mehnatga layoqatli yoshdan kichiklar (0-15 yoshdagilar) 43,1 foizni, mehnatga layoqatli yoshdagilar (erkaklar 16-59 yosh, ayollar 16-54 yosh) 49,1 foizni, mehnatga layoqatli yoshdan kattalar (erkaklar 60 yosh va undan katta, ayollar 55 yosh va undan katta) 7,8 foizni tashkil etgan bo‘lsa, 2023 yil 1 yanvar holatiga mazkur ko‘rsatkichlar mos ravishda 30,1 foiz, 60,5 foiz va 9,4 foizni tashkil etgan. Bundan ko‘rinadiki, 2023 yilda 1991 yilga nisbatan mehnatga layoqatli yoshdan kichiklar ulushi kamayish tendensiyasiga ega bo‘lib, mehnatga layoqatli yoshdagilar va mehnatga layoqatli yoshdan kattalar ulushi o‘sgan (1-jadval).

1-jadval

O‘zbekiston Respublikasi mehnat resurslari tarkibi to‘g‘risida ma‘lumot

Ko‘rsatkichlar	2018	2019	2020	2021	2022	2022 yil 2018 yilga nisbatan o‘zgarishi

						(+ ; -)	(%)
Mehnat resurslari	18829,6	18949,0	19158,2	19334,9	19517,5	687,9	103,7
doimiy aholiga nisbatan, foizda	57,1	56,4	56,0	55,4	54,8	-2,3	95,9
<i>shu jumladan:</i>							
mehnatga layoqatli yoshdagi mehnatga layoqatli aholi	18712,1	18857,6	19075,7	19237,6	19393,0	680,9	103,6
doimiy aholiga nisbatan, foizda	56,8	56,2	55,7	55,1	54,4	-2,4	95,8
mehnat resurslariga nisbatan, foizda	99,4	934,0	99,6	99,5	99,4	0,0	100,0
mehnatga layoqatli yoshdan kichik va katta yoshdagi ishlovchilar	117,5	91,4	82,5	97,3	124,5	7,0	106,0
doimiy aholiga nisbatan, foizda	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,0	116,4
mehnat resurslariga nisbatan, foizda	0,6	0,5	0,4	0,5	0,6	0,0	106,3

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma’lumotlari asosida tuzilgan.

Yuqoridagi jadval ma’lumotlari asosida ta’kidlash mumkinki, Respublikamizda mehnat resurslari 2022 yilda 19517,5 ming kishini tashkil etib, 2018 yilga nisbatan 687,9 ming kishiga yoki 3,7 % ga ortgan. Mehnatga layoqatli yoshdagi mehnatga layoqatli aholi 19393,0 ming kishni tashkil etib, 2018 yilning mos davriga nisbatan 3,6 % ga yoki 680,9 ming kishiga ko‘paygan. Mehnatga layoqatli yoshdan kichik va katta yoshdagi ishlovchilar 124,5 ming kishini tashkil etib, 7,0 ming kishiga yoki 6,0% ortganligini ko‘rsatmoqda.

2-jadval

O‘zbekiston Respublikasida aholisining milliy tarkibi to‘g‘risida ma’lumot (ming kishi)

	Jami	O‘zbek	Qora- qalpoq	Rus	Ukrain	Belorus	Qozoq	Qirg‘iz	Tojik	Turkman	Tatar	boshqa millatlar
O‘zbekiston Respublikasi	36559,8	29859,3	764,0	711,9	67,0	18,4	824,3	296,9	1692,1	210,1	185,1	642,3
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	1948,5	790,6	722,4	10,1	0,1	489,0	296,4	1,5	0,3	105,3	4,8	15,7
<i>viloyatlar:</i>												
Andijon	3253,5	3033,3	0,2	18,5	1,4	0,5	0,9	109,2	40,6	0,2	8,8	40,0
Buxoro	976,8	830,8	0,9	24,9	2,6	0,8	16,5	0,1	61,6	11,8	4,8	22,1
Jizzax	1443,4	1294,5	0,2	14,8	1,7	0,5	28,3	44,8	33,8	0,5	6,3	18,0
Qashqadaryo	3408,3	3166,1	0,2	20,3	2,4	1,1	2,0	0,2	139,2	37,2	7,9	31,9
Navoiy	1033,9	916,7	23,9	16,1	0,9	0,1	37,5	0,6	14,5	0,8	6,1	16,7
Namangan	931,1	2610,8	0,2	11,5	0,7	0,2	0,9	23,1	261,7	0,4	2,2	19,4
Samarqand	4031,3	3574,8	1,0	46,7	8,1	3,4	5,0	0,4	283,4	1,6	6,3	100,7

Surxondaryo	2743,2	2317,9	0,2	21,2	3,5	1,5	2,7	0,2	342,8	33,6	6,9	12,7
Sirdaryo	878,6	697,7	0,1	22,6	0,9	0,4	12,9	18,6	81,6	0,7	5,9	37,2
Toshkent	2939,7	2077,6	4,1	133,1	9,3	2,6	344,1	17,7	165,7	3,5	35,2	146,7
Farg‘ona	3896,4	3499,4	1,0	40,6	4,8	0,6	1,0	76,8	227,6	0,1	1,9	42,6
Xorazm	1924,2	1883,5	1,8	5,8	1,6	0,4	10,7	0,9	0,5	10,1	3,4	6,3
Toshkent sh.	2862,4	2165,8	7,9	325,7	28,1	6,1	65,4	3,5	39,0	4,2	84,6	132,2

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma’lumotlari asosida tuzilgan.

Yuqoridagi jadval ma’lumotlari asosida takidlash mumkinki, Respublikamiz aholisining 82,5 % ni o‘zbeklar tashkil etadi hamda eng ko‘p o‘zbeklar Samarqand viloyatida (11,4 %) istiqomat qilishadi. Qoraqalpoqlar esa 764,0 ming kishini tashkil etib, jami aholining 2,1 % ni tashkil etadi. Rus millatiga mansub fuqorolarimiz esa 711,9 ming kishini tashkil etib, jami aholiga nisbatan 2,0 % ni, ukrainlar 67,0 ming kishini 0,2% ni, beloruslar 18,4 ming kishini 0,05 % ni, qozoqlar 824,3 ming kishini 2,2 % ni, tojiklar 1692,1 ming kishini 4,6 % ni, turkmanlar 210,1 ming kishini 0,6 % ni, tatarlar 185,1 ming kishini 0,5 % ni va boshqa millatga mansub fuqorolarimiz esa 642,3 ming kishini tashkil etib, jami aholi soniga nisbatan 1,8 % ni tashkil etadi. O‘tgan davrlar mobaynida Respublikamizda rus va qozoq millatiga mansub aholi soni boshqa millat vakillariga nisbatan demografik o‘shish ko‘rsatkichlari o‘rtacha 0,9 % ga ustunlik qilganligini ko‘rishimiz mumkin bo‘ladi.

1-rasm

O‘zbekiston Respublikasi aholisining tabiiy harakati to‘g‘risida ma’lumot (ming kishi)

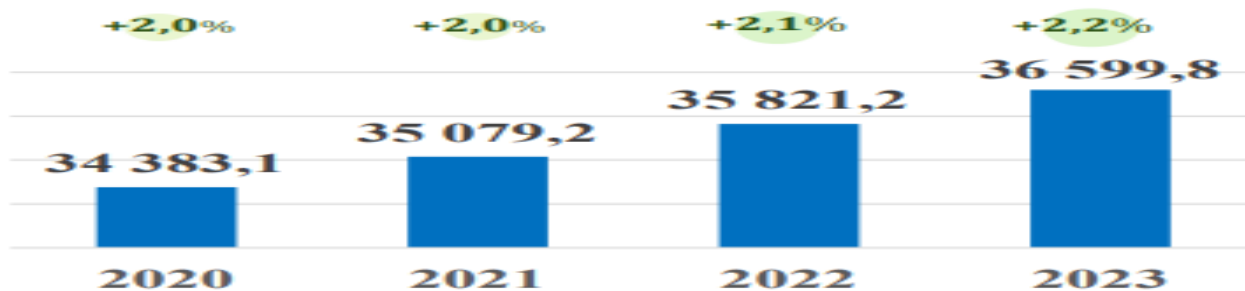
Manba: O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma’lumotlari asosida tuzilgan.

Jadval ma’lumotlari asosida shuni takidlash mumkinki, 2023 yil 1-oktabr holatiga respublikamizda tug‘ilish ko‘rsatkichi 716885 ta chaqaloq tug‘ilgan bo‘lib, tug‘ilish koeffitsiyenti 26,4 promelliani tashkil etib, o‘tgan yilning mos davriga nisbatan 0,8% oshganligini ko‘rsatadi. Vafot etish ko‘rsatkichi esa 129644 kishiga

teng bo‘lib, har ming kishiga nisbatan 4,8 promelliani tashkil etgan holda, 2022 yilning mos davriga nisbatan -0,4 % ga kamaygan bo‘lib, tabiiy o‘shish 587221 kishiga yoki 6,5% ga oshgan.

2-rasm

O‘zbekiston Respublikasining doimiy aholisi soni 1-oktabr holatiga, ming kishi

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma’lumotlari asosida tuzilgan.

2-rasm ma’lumotlari asosida ta’kidlash mumkinki, o‘rganilayoigan davrlarda Respublikamizda o‘rtacha demografik o‘shish 2,1 % ni tashkil etgan. E’tiborli tomoni shundaki oxirgi yillarda aholi demografik jarayonlarida o‘shish sur‘atlari sezilarli darajada ortayotgani, bu mamlakatimiz rabari tomonidan olib borilayotgan islohotlar o‘z zamarasini berayotganini ko‘rsatadi. Bugungi kunda “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi”da ham aholi farovonligi va turmush tarzini yanada yaxshilash borasida qator islohotlar salmoqli o‘rin egallayotgani barcha iqtisodiy jarayonlar singari aholi demografiyasida ham o‘z aksini topmoqda.

2-rasm

Doimiy aholi sonining jinsi, shahar va qishloq joylari bo‘yicha taqsimlanishi 1-oktabr holatiga, ming kishi

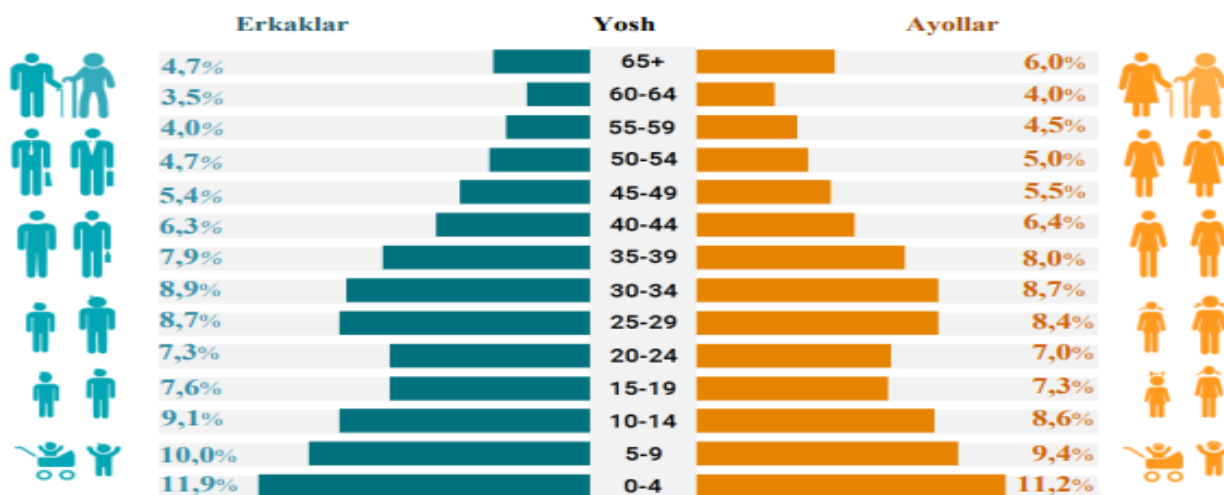
Manba: O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma’lumotlari asosida tuzilgan.

2023-yil 1-oktabr holatiga doimiy aholi soni 36 599,8 ming kishini tashkil etdi, shundan erkaklar soni 18 422,9 ming kishini, ayollar soni 18 176,9 ming kishini,

shahar aholisi soni 18 667,2 ming kishini, qishloq aholisi soni 17 932,6 ming kishini tashkil etdi.

3-rasm

Yosh guruhlari va jinsi bo‘yicha aholi tarkibi 2023-yil 1-yanvar holatiga

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma’lumotlari asosida tuzilgan.

2023-yil 1-yanvar holatiga O‘zbekiston Respublikasining doimiy aholisi tarkibini jinsi va yosh guruhlari bo‘yicha (65 yoshgacha bo‘lganlar 5 yillik yosh intervalida, 65 va undan yuqori yoshdagilar esa jamlangan holda) tahlil qilinganda, erkaklar tarkibida 4 yoshgacha bo‘lgan bolalar eng yuqori ko‘rsatkichni, ya’ni 2160,4 ming kishini tashkil etgan. Erkaklar tarkibida eng kam aholi soni 60-64 yoshlilar hissasiga to‘g‘ri kelib, 641,2 ming kishini tashkil etdi. Shuningdek, ayollar tarkibida ham 4 yoshgacha bo‘lgan qizlar eng yuqori ko‘rsatkichni, ya’ni 2001,8 ming kishini tashkil etgan bo‘lsa, eng kam ayollar soni 60-64 yoshlilar hissasiga to‘g‘ri kelgan, ya’ni 715,3 ming kishini tashkil etgan.

Xulosa va natijalar

Shunday qilib, aholini takror barpo bo‘lishi statistikasini tadqiq etish XVII asrning ikkinchi yarmidan boshlab to bugunga qadar qator olimlar tomonidan rivojlantirildi. Ammo qayd etish lozimki, hozirgi kunda, O‘zbekistonda yangi iqtisodiy sharoitda aholini takror barpo bo‘lishi jarayonlariga bag‘ishlangan tadqiqotlar etarli darajada emas. Kun sayin demografik jarayonlar o‘zgarib borayotgan bir sharoitda chuqur statistik tahlil qilish, ularning istiqbollari belgilash jamiyat taraqqiyotini rejalashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Vaxolanki, bu kabi ilmiy tadqiqotlar jamiyatning iqtisodiy taraqqiyotini yanada mustahkamlashning, shuningdek aholini ish bilan bandligini ta’minlash kabi dolzarb masalalarning asosini tashkil etadi.

Respublikamizning ekologik vaziyati yaxshi bo‘lmagan Qoraqolpog‘iston Respublikasi, Xorazm, Jizzax va Sirdaryo viloyatlarida uni yaxshilash orqali tug‘ilishni oshirish borasida keng ko‘lamli ijtimoiy-iqtisodiy borada dastur ishlab chiqib uni zudlik bilan amalga oshirish kerak deb hisoblaymiz.

Bolalar vafotini kamaytirish maqsadida bolalarni va onalarni tabiiy ko‘rikdan o‘tkazish va shu orqali tabiiy harakati ko‘rsatkichlarini amalda yaxshilashga erishish.

Respublikaning ekologik vaziyati tang bo‘lgan viloyatlarga chet-el investitsiyalarini jalb etib, ekologik muhitni yaxshilash, yangi ish o‘rinlarini tashkil etish zarur deb hisoblaymiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI (REFERENCES)

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 22.01.2018 yil PF-5308-sonli “2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha harakatlar strategiyasini «Faol tadbirkorlik, innovatsion g‘oyalar va texnologiyalarni qo‘llab-quvvatlash yili» da amalga oshirishga oid davlat Dasturi to‘g‘risida”gi farmoni.
2. Хорев Б.С., Чапек В.Н. Проблемы изучения миграция населения. - М.,1978. - С.116.
3. Шелестов Д.К. Демография: История и современность. - М., 1983. - С.21
4. Птуха М.В. Очерки по истории статистики в СССР. - Т.//М.,1959. - С.15.
5. Q.H. Abdurahmonov, Sh.R. Xolmo‘minov O O‘zbekistonda oila demografiyasi. - T., 1997. 256 b.
6. A.O‘lmasov. “Iqtisodiyot asoslari” darslik., Toshkent-2011 yil. 184 b.
7. D. Graunt Регулирование процессов воспроизводства населения региона в современных условиях. /Автореферат дисс. на соис. канд. экон. наук. – М., 1996;
8. www.stat.uz- O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Huzuridagi Statistika Agentligi rasmiy sayti.
9. <http://esa.un.org/popin/> - BMTning rasmiy demografik sayti.